

Mihail Sadoveanu
(1880 - 1961)

Date biografice

Mihail Sadoveanu s-a nascut la 5 noiembrie 1880 la Pascani, ca fiu al avocatului Alexandru Sadoveanu si al Profirei Ursachi, fiica de razesi din Verseni.

Urmeaza cursurile scolii primare in orasul natal, gimnaziul la Falticeni, iar liceul la Iasi. Devuteaza in revista "Dracu" din Bucuresti cu schita "Domnisoara M. din Falticeni" (1897), sub semnatura Mihai din Pascani. Se casatoreste cu Ecaterina Balu (1901), cu care are 11 copii, iar in 1904 se muta la Bucuresti, unde desfasoara o prodigioasa activitate literara. Moare la 19 octombrie 1961, regretat de toti literatii vremii, intre care George Calinescu scrie in memorabila "Cronica a optimismului": "Omul de toate zilele s-a mistuit lasand in locu-i simulacrele sale de piatra si de bronz. Ce-a fost al fiecaruia din noi a devenit al tuturor, el e acum numai al poporului dintru care a iesit."

Opera

In anul 1904 are debutul editorial cu patru carti: "Povestiri", "Soimii", "Dureri inabusite" si "Crasma lui Mos Precu", fapt pentru care Nicolae Iorga numeste aceasta perioada "anul Sadoveanu". Publica aproape 100 de volume, intre care: "Floare ofilita" (1905), "Apa mortilor" (1911), "Neamul Soimarestilor" (1915), "Tara de dincolo de negura" (1926), "Hanu-Ancutei" (1928), "Imparatia apelor" (1928), "Zodia Cancerului sau Vremea Ducai-Voda" (1929), "Baltagul" (1930), "Creanga de aur", "Locul unde nu s-a intamplat nimic" (1933), "Fratii Jderi" (1935-1943), "Nada Florilor" (1951).

Teme ale operei – universul literar.

Mihail Sadoveanu, "Ceahlaul literaturii romane", cum l-a numit Geo Bogza, "Stefan cel Mare al literaturii romane" cum i-a spus George Calinescu, are o opera monumentala a carei marete consta in densitatea epica si grandoarea compozitionala:

1. Viata satului romanesc (tema spiritualitatii satului romanesc) este principala tema a epicii sadoveniene, intrucat "taranul roman a fost principalul meu erou", marturisea Sadoveanu intr-un discurs tinut la Academia Romana. Taranul sadovenian este locuitorul de la munte, moldoveanul cu viata aspra ca si meleagurile prapastioase pe care este sortit sa traiasca (asa cum ilustreaza prozatorul in legenda de la inceputul

romanului "Baltagul"). Puternic individualizat in literatura romana, taranul lui Sadoveanu se particularizeaza prin cateva trasaturi specifice:

- taranul, ca pastrator al lumii vechi, arhaice si patriarhale;
- taranii moldoveni sunt oameni blajini si intelepti, cu un acut simt al dreptatii si al libertatii, aparatori ai unor principii de viata fundamentale, statornice din vremi imemoriabile;

- rabdatori in suferinta, tin in sufletul lor dureri nestinse, se retrag in mijlocul naturii sau rabufnesc cu violenta, implinindu-si dreptatea, mentinand nealterat sentimentul demnitatii umane;

- universul sufletului taranesc se compune din adevar, dreptate, demnitate si iubire patimasa: "Fa-te si tu ce-i putea, dar mai ales un om cumsecade sa te faci! Sa nu rapesti munca saracului (...), sa nu-ti bati joc de nevoiasul care varsa lacrimi pe brazda." ("La noi in Viisoara");

- inclinatia lor catre confesiune, placerea de a povesti intamplari din "vreme adanca" ("Hanu-Ancutei").

Opere reprezentative: "Povestiri" – volumul de debut; povestirile "In drum spre Harlau", "Pacat boieresc", "Bordeienii din volumul "Dureri inabusite", opere de maturitate de o reala valoare literara; "Hanu-Ancutei", in care cele noua povestiri ilustreaza o lume arhaica, povestitorii sunt tarani care retraiesc intamplari de demult, din "vreme veche" si care au vocatia confesiunii, placerea de a istorisi intamplari petrecute in locuri specific sadoveniene: hanu, moara, crasma; "Baltagul", roman ce ilustreaza viata arhaica, aspra si plina de pericole a taranilor de la munte, oieri sau taietori de lemne, care-si duc traiul intr-un spatiu spiritual si fizic asemanator celui din "Miorita", conducandu-se dupa randuieli nescrise, dupa legi si credinte stramosesti.

2.Spatiul inchis al orasului de provincie, al targului inert, care distruge puritatea sufletului omenesc:

- orasul este un spatiu mohorat, lipsit de vitalitate, in care se petrec drame cauzate de monotonia vietii de provincie;

- personajele sunt slujbasi marunti, mestesugari, boieri fara vitalitate, care se misca intr-o lume cenusie, strivitoare de viata, ce sugereaza platitudine spirituala;

- oamenii oraselor sunt victime ale tristetii, insingurarii si suferintei provocate de esecul spiritual;

Opere reprezentative: romanele "Floare ofilita", "Locul unde nu s-a intamplat nimic", "Apa mortilor", "Haia Sanis".

3.Romanul istoric. Mihail Sadoveanu este creatorul romanului istoric, ce ilustreaza istoria Moldovei in trei etape: secolul al XV-lea (Stefan cel

Mare), secolul al XVI-lea (Ion Voda cel Viteaz), secolul al XVII-lea (Stefan Tomșa, Vasile Lupu, Duca-Voda).

Mihail Sadoveniu reconstituie, în principal, două aspecte istorice:

- Epoca de glorie a Moldovei în care eroii sunt dominați de un profund sentiment patriotic, fiind conturați din acumulări de calități și care, prin îmbinarea elementelor clasiciste cu cele romantice, devin personaje legendare. Ei sunt caracterizați de trăsături spirituale țărănești, setea pentru adevăr și dreptate, vitejie, curaj, putere de sacrificiu, dorința de libertate.

Opere reprezentative: "Frații Jderi", "Neamul Soimareștilor".

- Epoca de decadere jalnică a Moldovei, în timpul domniei lui Duca-Voda, un despot lăcom, egoist, impasibil la viața grea a oamenilor, necrutător și rău, înuman, ducând o viață izolată din pricina firii lui închise, necomunicative. Romanul "Zodia Cancerului sau Vremea Duca-Voda" are la baza construcției literare motivul strainului, care observă și comentează cele văzute în timpul călătoriei sale prin Moldova (Montesquieu – "Scrisori persane"; Vasile Alecsandri – "Balta Alba").

4. Tema naturii se regăsește la Mihail Sadoveanu în toate operele literare, nu numai în cele care descriu în mod special zone mirifice ale plaiurilor românești, de aceea prozatorul a fost supranumit "poet al naturii." Trăsăturile principale ale aspectelor naturii ilustrate de Mihail Sadoveanu s-ar putea sintetiza astfel:

- frumusețea și armonia peisajului naturii mirifice românești;
- profunzimea comuniunii a omului cu natura, care capătă diferite ipostaze aparte în proza sadoveniană;
- natura – loc de liniște și reflecție pentru om;
- natura ca stare sufletească, adică orice simțire, zbucium al sufletului uman se proiectează în natura și prin natura;
- natura – refugiu al echilibrului și libertății depline a omului;
- natura ocrotitoare pentru om, ferindu-l de violențele existențiale, aparându-i de pericolele ce i-ar putea distruge sufletul, simțirea.

Opera reprezentativă este "Țara de dincolo de negură", care ilustrează lumea mirifică, primitivă și poetică a Deltei Dunării. Personajele sunt oameni cu patima istorisirii, a confesiunii și au indeletniciri singurătice: pescari și vânători rămași etern credincioși acestor tărâmuri. Lovinescu spunea despre lumea oamenilor și a necuvântătoarelor ilustrate în acest volum că este "cea mai înaltă expresie a instinctului de salbatăcie".

Stilul prozei sadoveniene. "Cea mai uimitoare izbândă a lui Mihail Sadoveanu este aceea cu privire la limba", spunea George Calinescu. Stilul sadovenian are câteva particularități din care reiese farmecul și vraja pe care o degajă întreaga sa proză:

- solemnitatea este data de epitete, comparații, metafore elogiative, de preamarire a spiritului taranesc sau a trasaturilor comparabile cu ale personajelor mitologice;

- arhăitatea – este ilustrată de folosirea arhaismelor fonetice, semantice și lexicale ("a se tangui" pentru a se vaita, "cetătuie" pentru cetate, "lunatică" pentru femeie nebună, "lacas" pentru mănăstire, etc.);

- muzicalitatea limbajului este ca o simfonie, "o partitură intonată sub cupola lui Dumnezeu, auzindu-se lina jeluire a doinelor, viforul strigatelor de război, larma petrecerilor cu vin și lautari, vaietele noroadelor invinse, dominate de poruncile aspre ale voievodului" (Zoe Dumitrescu-Busulenga).

- sobrietatea este dată de timpul în care se petrec întâmplările, faptele din întreaga sa proză, un timp mitic, un timp al credințelor strămoșești, într-o lume arhăică, primitivă, foarte puternic legată de natură înconjurătoare, un timp care se măsoară după semnele vremii, după superstiții, după legi strămoșești nescrise, dar păstrate cu sfântenie de generații și transmise cu credința urmașilor ("Baltagul", "Hanu-Ancuței"). Înșiși Sadoveanu plasează de multe ori întâmplările "în vreme veche" ori "în vreme adancă".